

Větrné mlýny

Olga Grjasnova
Rus je ten,
kdo miluje
břízy

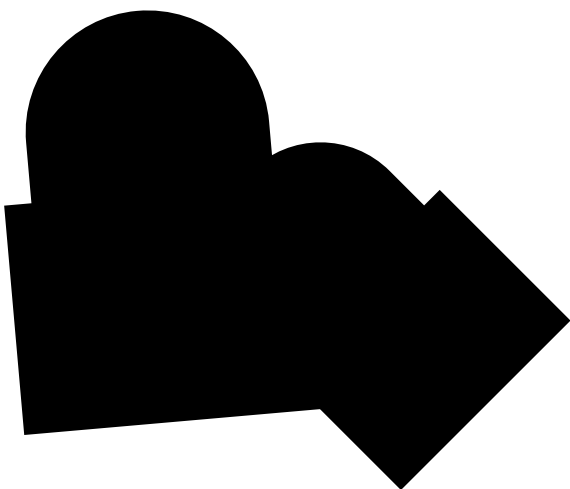
Olga Grjasnova se narodila v roce 1984 v Baku. Když jí bylo jedenáct, odešla její rusko-židovská rodina žít z válkou poznamenaného Ázerbájdžánu do Německa. Vyrůstala ve Frankfurtu nad Mohanem, studovala slavistiku a dějiny umění v Göttingenu, absolvovala Literární institut v Lipsku, několik semestrů strávila na univerzitě ve Varšavě a na moskevském Institutu Maxima Gorkého. Knižně debutovala v osmadvaceti letech a její kniha *Der Russe ist einer, der Birken liebt* (*Rus je ten, kdo miluje břízy*) se v Německu stala událostí desetiletí. O dva roky později vydala další, zatím poslední, svůj román *Die juristische Unschärfe einer Ehe* (*Právní neurčitost manželství*). „Když cítím, že mě něco užírá, začnu psát. Bylo to ale překvapení, vůbec jsem nedoufala, že z toho může být kniha. Text byl součástí méj bakalářské práce. Pak jej četla spousta lidí, přišli redaktoři a román vyšel. Měla jsem štěstí,“ poznamenala autorka k prvotině, která ji vystřelila ke hvězdám.

Větrné mlýny

Olga Grjasnova

**Rus je ten,
kdo miluje
břízy**

Olga Grjasnova

**Rus je ten,
kdo miluje
břízy**

Tato publikace byla realizována za finanční podpory Evropské unie.
Za obsah publikace (sdělení) odpovídá výlučně autor a Evropská komise
neodpovídá za použití informací, jež jsou jejich obsahem.

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

Kniha vychází za podpory Česko-německého fondu budoucnosti.
Herausgegeben mit freundlicher Unterstützung
des Deutsch-Tschechischen Zukunftsfonds.

The translation of this work was supported
by a grant from the Goethe-Institut which is funded
by the German Ministry of Foreign Affairs.

Autorka děkuje nadaci
Robert Bosch Stiftung ve Stuttgartu
za udělení stipendia Grenzgänger v roce 2011.

© Carl Hanser Verlag München 2012

© Olga Grjasnova, 2016

Translation © Tereza Semotamová, 2016

© Větrné mlýny, 2016

ISBN 978-80-7443-193-7 (papírová kniha)

ISBN 978-80-7443-203-3 (eBook)

Překlad Tereza Semotamová

Veršinin: Ale kdepak! Tady je přece zdravé, pěkné slovanské podnebí. Les, řeka... a jsou tady taky břízy. Milé skromné břízy, mám je ze všech stromů nejraději. Tady se žije dobře. Jenom se divím, že na nejbližší nádraží je odsud dvacet kilometrů. A nikdo neví proč.

Anton Pavlovič Čechov, *Tři sestry*

První část

I.

Nechtěla jsem, aby ten den začal. Chtěla jsem zůstat ležet a dál spát, jenže otevřenými okny do naší ložnice pronikal smích trhovců a drnčení tramvaje. Náš byt byl kousek od hlavního nádraží, což znamenalo především to, že v naší čtvrti jsou celé části ulic, kterým se člověk radši vyhne, plné levných obchodů a obrovských pornokin. Tady, mezi čínskou prádelnou a alternativním centrem mládeže, jehož návštěvníci pravidelně močí ve vchodu do našeho domu, jsme žili. Náš byt byl sešlý a zchátralý, ale levný. Každé ráno kolem páté vykládali všichni ti otcové, synové a bratřenci pod našimi okny svoje do-dávky, bouchali dveřmi od auta, stavěli stánky, popíjeli čaj, vařili kukuřici a čekali, až se zaplní ulice a oni budou moct začít svým zautomatizovaným vyzpěvováním vychvalovat svoje zboží. Snažila jsem se poslouchat jejich rozhovory, ale většinou jsem zachytila jen útržky nebo jsem znovu usnula.

Elias ležel vedle mě: neklidně, lehce otevřené rty, rychlé pohyby víček, nepravidelné zvedání a klesání břicha. „Ty pojebaná policajtská buzno, zabiju tě!“ ječel pod

naším balkonem nějaký opilec. Trhovci se mu vysmívali a plivali na ulici slunečnicová semínka.

Elias se vzbudil, otočil se ke mně, a aniž by otevřel oči, dal hlavu na moje břicho. Jeho ruce našly moje. Leželi jsme do sebe zaklesnutí, až mně pod jeho vahou začala dřevěnět ruka a za zdí se rozdrnčel někdo budík. Když už jsem ji vůbec necítila, vstala jsem a šla do sprchy.

V kuchyni byl od včerejška nepořádek, na sporáku stály hrnce a pánve se zaschlými okraji, na lince talíře a nedopité skleničky s vínem. Vzduch byl prosycený výpary z aut a lepil se na kůži jako sirup. Měl to být nejteplejší den roku.

Elias seděl u kuchyňského stolu, v pravé ruce držel lžici müsli, na talíři před ním byly drobký a polovina housky namazaná tmavě červenou marmeládou. Posadila jsem se naproti němu, sáhla po novinách a místo čtení pozorovala jeho tvář. Měl výrazné lícni kosti, modrošedé oči a tmavé řasy, které byly příliš krátké. Elias byl hezký jako obrázek. Rozčilovalo ho, že je tak hezký, že si ho lidé nepamatovali jako člověka, ale jako někoho, kdo se podobá nějakému herci, jehož jméno si ale zrovna nemůžou vybavit. Nebylo to ale jen tou krásou, nýbrž i tou intuitivní zdvořilostí, která byla tak působivá: odzbrojovala netrpělivé prodavačky, které na jednu neřešily čas, chichotající se školačky, sestřičky v ordinacích, knihovnice a mě. Hlavně mě. Hochštaplůvské manýry, říká moje matka. Milovala ale Eliase

právě kvůli nim a protože z nějakého důvodu věděl, co se v orientální rodině sluší a patří.

Nalil si kávu do müsli. Bílá se smísila s hnědou, na hladině plavaly rozinky. Na kuchyňském stole pod novinami ležela rozevřená kuchařka, ze které na mě tázavě zírala rybí hlava. Zaklapla jsem tu knihu.

„Seš vegetarián! Zapomněls?“ vtipkovala jsem.

„Když něco dávám do trouby, tak se každopádně nejdrív podívám, co to je,“ odpověděl podrážděně.

Narážel tím na včerejší večer: snažila jsem se udělat quiche, protože jsem si chtěla slovo *quiche* osvojit pro svoji slovní zásobu. Jako bych byla francouzská herečka, která hraje francouzskou hospodyňku, která čeká na svého francouzského milence, který se z války vrátí jako invalida. Peče mu quiche a neví, o jakou končetinu přišel. Slovo *quiche* se mi dobře vyslovovalo a líbilo se mi, že je v němčině i francouzštině rodu ženského. Koupila jsem hluboce zmrazené křehké těsto, ale později se ukázalo, že je sladké a quiche byl nepoživatelný. Ve Francii se tohle těsto neprodává sladké ani slané. Elias si stejně kousek dal, přestože jsem na této zdvořilosti netrvala, jenže on ještě pořád trpěl svojí výchovou. Každé sousto okamžitě spláchl vodou.

„Nevidělas moje chrániče?“ zeptal se Elias, zatímco jsem prohledávala ledničku a pátrala po quichi.

„Neviděls večeři?“ zeptala jsem se.

„Dal jsem to do mrazáku.“

„Co?“

„Myslel jsem, že už to nebudeš jíst.“

„Proč vždycky musíš být tím soucitným Němcem,“ řekla jsem, načež Elias se usmál, podal mi mlíko a müsli a podal mi z poličky misku. Posadila jsem se a rovnala si učení — poznámkové bloky, seznamy slovíček, kartičky a slovníky, které jsem se učila nazpaměť od A do Z — na jednu hromadu. Když stál Elias zase u stolu, políbil mě na čelo a zopakoval: „Nevidělas moje chrániče?“

„Už jsem ti to přece říkala.“

„Jenže ty pořád všechno přemísťuješ.“

„Nemám tušení, kde se válí,“ říkám.

Opatrně uklidil nádobí do myčky a dával pozor, aby se talíře nedotýkaly.

„Odkdy vlastně hraješ fotbal? A s kým?“ zeptala jsem se.

„Hrál jsem už dřív.“

„Určitě si něco zlomíš.“

„To člověk musí mít migrantský pozadí, aby mohl hrát fotbal?“ zeptal se a podíval se mi zpříma do očí.

„Už zase tohle slovo?“ Snažila jsem se o co nejironičtější podtón, ale nepovedlo se mi to. Pokaždé když jsem tohle slovo četla nebo slyšela, cítila jsem, že se ve mně všechno vaří. Horší už to bylo jen s přídavným jménem *postmigrantský*. Nesnášela jsem především diskuse s tím související, nejen veřejné, ale i mezi mnou a Eliase. V takových debatách se nikdy nic nového neřeklo, ale bývaly didaktické a vehementní. Jeden z nás vyprovokoval nějaký rozpor, potom jsme se oba zapletli do tvrzení

a připomínek. Elias mi vyčítal uzavřenost a já mu zase naléhavost, potom většinou přecházel z obecných tvrzení na konkrétní situace.

Elias vypadal uraženě, takže jsem šla k němu a objala ho kolem boků. Z brady mu visel tmavě blond vlas. Sundala jsem mu ho. Položil mi hlavu na rameno, políbila jsem ho na krk, vklouzla pravým kolenem mezi jeho nohy a rozepnula si pár knoflíků letních šatů, ale Elias zavrtěl hlavou a zašeptal mi: „Už mám zpoždění.“

Praštila jsem dlaní do linky. Elias se na mě vyčítavě podíval a řekl: „Nemyslel jsem to tak.“

„Moje babička říkala, že člověk s sebou vždycky má nosit jedny čisté kalhotky.“

„Proč?“

„Kdyby se něco stalo.“

„Seš na hlavu. Musím letět.“

Když Elias odcházel, doprovodila jsem ho až na schodiště a pozorovala, jak běží po schodech dolů. Často bral schody po dvou, někdy i po třech. Nikdy nechodil, on běžel a skákal. Postavila jsem na kafe a začala se učit.

II.

Na informacích seděla zdravotní sestra, která přestože bylo vedro, na sobě měla dlouhý svetr. Bledost v její tváři ještě zdůrazňovala rudá barva jejích vlasů, které měla na šíji přísně sepnuté do drdolu. Sladkokysele se usmála a řekla, ať si nedělám starosti, otázky mi nemůže zodpovědět. Celou cestu k nemocnici jsem běžela, takže jsem teď před ní stála zbrocená potem, úplně rudá a nemohla jsem popadnout dech. Eliase zrovna operovali.

Posadila jsem se do čekárny. V pozadí hrálo rádio. Simultánně jsem překládala zprávy do angličtiny, reklamy do francouzštiny. V Kábulu došlo k explozi, v Gaze se střílelo a v Portugalsku hořely lesy. Kancelářka absolvovala státní návštěvu. Listovala jsem starým číslem časopisu *Vogue* a prohlížela si módu. Kabelky. Šperky. Stíny. Co já vím, co všechno. Četla jsem o trendech minulého listopadu, kožíších a květinových vzorech. Pak jsem vytrhla první stranu, složila ji a strčila si ji do kabelky. Vytrhla jsem třetí stranu, složila ji a strčila si ji do kabelky. Vytrhla jsem taky pátou stranu, složila ji a strčila do kabelky. Na stranu sto sedm už v kabelce ale nebylo místo.

Přišel ke mně doktor s úsměvem na tváři. Byl vysoký a měl široká ramena a vlasy pečlivě sčesané dozadu. Pozdravil mě podáním ruky, ale nechal mou ve své příliš dlouho. Měl hnědé čilé oči. Praštil mě do nosu pach dezinfekce, hniloby a starých lidí. Zalapala jsem po vzduchu. Lékař mě zlehka chytl za paži, udivila mě naléhavost toho gesta. Něco jsem řekla, ale nerozuměla jsem mu a musela se zeptat, co tím myslel.

„Mluvíte německy?“ zeptal se pomalou němčinou a přehnaně artikuloval.

„Samozřejmě,“ odpověděla jsem.

„Jmenuju se Weiß. Lékař asistent Weiß. Jste příbuzná Eliase Angermanna?“

„Jsem jeho přítelkyně.“

„Pak vám vlastně nesmím nic sdělit.“

„To nebude zase takový problém.“

Chvilí přemýšlel, zdálo se, že je pro něj těžké se rozhodnout. Nakonec kývl a řekl: „Tak dobře. Jak se jmenujete?“

„Maria Kogan.“

Prohlédl si mě od hlavy k patě. „Máte trochu složitě příjmení, můžu vás oslovovat Mario?“

„Ne.“

Pokrčil rameny a crescendem mi vysvětlil, že Eliasovi museli do stehenní kosti vsadit nitrodřeňový hřeb a že ztratil spoustu krve. Plášť měl pocákaný od krve a já si říkala, jestli je to krev Eliasova nebo nějakého pacienta předtím. Kývla jsem a vzala za dveře pooperačního

pokoje. Rekonvalescence bude dlouhodobá, dunělo mi hlavou.

Pokoj byl prázdný až na postel, kterou obklopovaly monitory, trubice a jedna jediná židle. Závěsy byly zatažené, trochu jsem je odhrnula a na zem dopadl dlouhý pás světla. Položila jsem ruku na zábranu postele. V obličejí byl bledý, jako by už v těle neměl ani kapku krve. Na rtech se mu udělal tenký bílý škraloup. Zamumlal moje jméno a podíval se na mě. Ze stehna mu trčel drén.

Sklonila jsem se k němu, do nosu mi stoupal zápach studeného potu. Políbila jsem ho na čelo, pohladila po vlasech. Zasténal. Natáhla jsem k němu ruku, ale pak jsem uviděla kapačku na hřbetu ruky, zaváhala jsem a ruku zase odtáhla.

„Není mi dobře,“ řekl Elias tak tiše, že to nemohlo být ke mně, a mě najednou napadlo, jak nedávno zjistil, že existují jen dvě školy, Stará a Frankfurtská.

Zůstala jsem u něj až dlouho do večera. Elias horečnatě obracel hlavou ze strany na stranu. Jen někdy přes jeho neklidný spánek proniklo: „Seš ještě tady?“

Večer jsem si uvařila instantní polévku a zavolala jeho rodičům. Nikdo to nebral. Přemýšlela jsem, jestli mám Elke zavolat na mobil, ale to už jsem se slyšela, jak mluvím na záznamník. „Tady je Máša. Ahoj.“ Odmlčela jsem se, kousla se do rtu. „Elias upadl na fotbale. Má zlomenou stehenní kost. Leží v nemocnici.“ Ty věty jsem ze sebe dostávala jen ztěžka, celé desetiletí se mi nestalo, že by pro

mě bylo tak těžké mluvit německy, až tenhle večer. Elke mi zavolala zpátky až uprostřed noci. Jestli je to vážné. Ne, ujistila jsem ji. Musí být v hospodě. Každý den mají plno. Jsem tu, řekla jsem jí. Budu se snažit přijet co nejdříve, řekla mi Elke. Já jsem každopádně tady, řekla jsem.

Sbalila jsem Eliasovi tašku, poskládala spodní prádlo, trička a jediné pyžamo, které měl, dala do ní taky jeho toaletní tašku, foťák, skicář a uhel na kreslení.

Jeho sousedé na pokoji sledovali odpolední talk-show. Zvuky televize se mísily s útržky hovoru a smíchem, s šustěním obalů od bonbonů a časopisů, kvičením bot a tlačáním vozíku na chodbě.

Elias ležel uprostřed, jeho nemocniční lůžko bylo vklíněné mezi dvě jiná. Vedle každé postele stál stolek. Na stolicích jeho sousedů byly navršené čokoládové tyčinky, načatá balení sušenek, pytlíky gumových medvídků, sešity se sudoku, cigarety a časopisy. Popřála jsem všem dobrý den, ale nikdo si toho nepovšiml.

Elias ležel na lůžku, byl bledý a jeho oči byly matné. Nasadila jsem úsměv a šla k němu. Položila jsem cestovní tašku vedle jeho stolku a vypočítávala mu, co všechno jsem přinesla. Jako o Vánocích, vtipkoval vyčerpaně Elias.

Elias omámený léky většinu dne spal a skoro se nehýbal. Jen se nadechoval a vydechoval. Seděla jsem vedle jeho postele, loupala kyselá jablka, hrušky a mango, šťáva z něj mi stékala po prstech. Pila jsem kávu a zmizela

v koupelně, kde jsem si do tváře cákala studenou vodu, abych se ubránila slzám a bolení hlavy. Dopoledne a odpoledne uplynulo. Slunce mučivě pomalu zapadalo, venku se protahovaly stíny a Eliasova ruka byla v mé.

Další ráno už fotil nemocniční pokoj, svoji ránu a mě, která jsem se na ránu nechtěla podívat. Jeho sousedé chtěli být na fotkách taky. Hráli spolu karty a vetřeli se do našeho rozhovoru. Profík, to si přece člověk nesmí nechat ujít, řekl Heinz, když se dozvěděl, že Elias studoval fotografii.

Heinz byl voják a Rainer zámečnick. Dnes by leccos udělali jinak. Ne moc, samozřejmě ne zas tak moc. Levý soused si odkašlal a řekl, že mě musí učinit kompliment, prý umím líp německy než všichni ti ruští Němci, které dosud potkal na úřadě, přitom jsem zatím skoro nic neřekla. Heinz začal vyprávět o svém válečném zajetí — až ho Elias poprosil, ať je zticha. Potom Elias poprosil i mě, ať jsem zticha.

Bylo horko a dusno, asfalt odrážel vedro, ulice nevychládaly ani přes noc. U nemocniční brány jsem sesedla z kola a utřela si pot z čela. Chvilí jsem kolo vedla vedle sebe, stojany na kola byly plné. Potom jsem přece jen uviděla volné místo, vmáčkla tam kolo, zelené kolo nalevo spadlo, zvolna jsem je zase postavila.

Nemocnice byla dlouhá, nízká budova s kamennou fasádou uprostřed klidné obytné čtvrti, kde je omezená rychlost — naprosto neambiciózní stavba, navržená

s ohledem na maximální lékařskou funkčnost. Lékař asistent, který den předtím Eliasovi vyndal drény, dřepěl před vchodem na ortopedickém oddělení a kouřil. Měl tmavé kruhy pod očima a rozčuchané vlasy. Pozorovala jsem ho už včera odpoledne, vypadal, že má za sebou noční službu. Kývl na mě a já zpomalila, až jsem se před ním váhavě zastavila. Natáhl ke mně ruku s krabičkou cigaret, byla bledě modrá a popsaná arabským písmem. Nabídla jsem mu croissant. Vyfoukl kouř a sáhl po sáčku s croissantem. Kůže na jeho ruce byla hrubá, nehty měl žluté od tabáku.

„Kouříte teď cigarety s filtrem?“

„Vlastně ne. Mám je od jednoho pacienta.“ Podíval se zase na krabičku, několikrát ji otočil a palcem přejel po arabských písmenech, jako by si jich teprve teď všiml.

„Neumím to přečíst,“ řekl.

Přeložila jsem mu, co tam stojí.

Povzdychl si a nespouštěl tu krabičku z očí.

„Ten pacient, včera odpoledne, zemřel. Právě kouříme jeho poslední cigarety.“

Zaskočil mi kouř z cigarety a rozkašlala jsem se.

Ještě párkrát krabičku otočil sem a tam, až ji konečně dal zpátky do kapsy kalhot. Potom ukousl špičku croissantu, drobky z něj mu padaly na lékařský plášť, díval se střídavě na mě a na croissant. „Vy patříte k panu Angermannovi?“

Kývla jsem.

„Měl dnes ráno otok.“

„Co prosím?“

„Otok.“

„Na plicích?“

„A na to jste přišla jak?“ smál se doktor nahlas: „Ale ne, kolem jizvy po operaci, je to jen malý otok, to se stává, nedělejte si starosti.“

Poplácal mě kamarádsky po zádech a zmizel v budově.

Večer Eliasova rána mokvala, výměšek nasládle štiplavě páchl, což mi připomínalo sovětský parfém *Warszawianka* a bylo mi z toho na zvracení. Eliasův foťák ležel na nočním stolku, on sám ležel tváří otočený ke zdi a celý hořel. Zvonili jsme na sestru, ale ta si dávala na čas a pak najednou stála v místnosti, takže jsem si nejdříve myslela, že je to strašidlo. Sestra měla na sobě krátký stejnokroj a ukázala zářivý chrup. Na jednom nažloutlém řezáku jí blýskl modrý štrasový kamínek. Neseriózní. Dala si ruce v bok a hlavou hodila dozadu. Oči jí fundamentalisticky hořely. Mluvila rychle a hlubokým hlasem, řekla, že Elias má okamžitě vstát. Mně se ten nápad vstát vůbec nelíbil, v duchu jsem ale sestře musela dát za pravdu, když hlasitě a divoce gestikulujíc vysvětlila, že já tomu nerozumím.

Sestra Eliase tahala z postele: „Pohyb, mladý muži, vstáváme!“

Elias se kousl do rtu a zůstal stát. Ve tváři se mu zračila bolest a já křičela na sestru. Moje slova zněla ostře.

„Je to pro jeho dobro,“ reagovala.

Když Elias udělal krok, zasténal bolestí, ale prozatím se neposadil. Stál a trpěl a sestra na něj povzbudivě kývala. „Ještě kousek, ještě kousek.“

Znovu našlápl, tentokrát tiše jako myška. V tváři byl bledý jako stěna.

„Nevidíte, že ho to bolí?“

„Bolesti patří k životu. Věřte mi, pracuju tady už dvacet let!“

„Dvacet let úplně zbytečně!“

„Mášo, to je dobrý!“ Elias měl čelo orosené potem, dýchal rychle a nepravdělně. Vrávoravě udělal krok k posteli, snažil se udržet rovnováhu, hlasitě se nadechoval a oběma rukama se přidržoval rámu postele. Dotlačila jsem ho do postele. Poddal se mým pohybům, nechal se ode mě zase posadit. Položila jsem dlaň na jeho tvář, která byla hrubá a celá žhnula. V očích měl slzy a já taky.

Stála jsem u Eliase a dostávala se do ráže. Ale Elias mě stáhl k sobě na postel a vyčerpaně řekl sestře: „Běžte už prosím.“

„Něco takovýho jsem teda ještě nezažila.“ Sestra vyběhla z pokoje a práskla za sebou dveřmi.

Elias mi dal hlavu na rameno, pomohla jsem mu lehnout si. Stočil se do klubíčka a otočil se ke zdi. Krátce na to se roztřásl po celém těle. Pohladila jsem ho po vlasech, nereagoval. Vyběhla jsem na chodbu a první sestru, na kterou jsem narazila, jsem rychle vedla do pokoje. Sundala Eliasovi obvaz z rány a v rychlosti zatáhla závěs mezi postelema, přestože obě byly prázdné. Rána vypadala zle.

Eliase poslali na radiologii, a když se vrátil, svíjel se celý v bolestech. Lékaři čekali na výsledky z laboratoře. Nakonec vešel zástupce primáře, holohlavý muž s vypouklým bříškem, následován asi deseti kývajícími studenty medicíny, neboť jak se ukázalo, šlo o fakultní nemocnici. Zástupce primáře vyšetřil ránu, sraštil čelo. Po něm se nad Eliasem skláněli studenti medicíny, mnozí z nich zkřivili tvář odporem, jiní své kolegy odstrčili na stranu, aby na ránu lépe viděli. Já jsem stála v rohu a nedívala se ani na Eliase, ani na jeho ránu. Byla cítit.

Eliase, celého bledého — už vůbec nevnímal — brzy ráno odvezli na operační sál. Jeho rodiče vyjeli z domova za svítání, čekali jsme společně dole v kavárně: otec s pórovitým nosem, úplně zvířecí tvář. Matka měla buclaté tváře a silné paže; oba mlčky seděli u stolu, na kterém stály plné hrnky a krajíce chleba ještě z domova.

Horst četl *Spiegel*, Elke a já jsme se dívaly z okna. Obloha byla zatažená, přes noc začalo mžít a foukal vítr. Tu a tam jsem kradmo pozorovala otce, jindy zase matku. Sledovala jsem jejich tváře a myslela na Eliasovy fotky z dětství, Elias při zápisu do školy, Elias u vánočního stromku a Elias při východoněmeckém aktu přijetí mezi dospělé — bledé a vyplašené dítě.

Když se na mě oba zároveň podívali, začala jsem se stydět za to, co mám na sobě, za to, že jsem namalovaná a mám boty na podpatku, přestože jsem tuhle noc strávila v nemocnici a namalovaná jsem byla ne z dnešního

rána, ale od včerejška. Elke si odkašlala a podívala se na hodinky, Horst nervózně šustil časopisem.

Z okna, u kterého jsme seděli, byl výhled na ulici, která byla úzká a prázdná. Zastavila jsem se pohledem u něčeho šedého uprostřed vozovky. Nejdříve jsem si myslela, že je to jen igelitový sáček, ale igelitové sáčky bývají jen zřídka šedé. Potom jsem myslela, že je to plyšák. Omluvila jsem se, ale položila jsem u toho hrnek příliš hlasitě na stůl, a řekla, že musím jít na záchod. Na záchodě jsem v zrcadle viděla nehezky obraz sama sebe: leskl se mi nos, což se nevhodně odráželo na jeho velikosti a hrbolu, měla jsem rozmazanou řasenku. Doktor nedokázal odhadnout, jak dlouho budou operovat.

Stála jsem na silnici a mělce dýchala, abych se uklidnila. Foukal studený vítr a třásly se mi ruce. Chvilí jsem vnímala svůj dech, potom jsem pozorovala zvíře. Byl to zajíc a žil, tedy přinejmenším jeho hrud' se v nepravidelných intervalech zvedala a zase klesala. Umím jen dvě modlitby: *Otče náš* a *Slyš, Izraeli*. *Otče náš* byl k ničemu a *Šema Jisra'el* by sám o sobě nestačil. Vyjednávala bych s Bohem. Elias za toho zajíce, ON měl nechat zemřít zvíře, a ne Eliase. Nesmírně jsem litovala, že nejsem věřící a nemůžu přednést nic působivějšího než: „Slyš, Izraeli, Hospodin je náš Bůh, Hospodin jediný. Budeš milovat Hospodina, svého Boha, celým svým srdcem a celou svou duší a celou svou silou. A tato slova, která ti dnes přikazují, budeš mít v srdci.“ Houkala jsem se v modlitbě, jak jsem to viděla

u ortodoxních Židů na Arte. Ne Elias. Prosím ne. Ne. Ne. Zajíce bych pohřbila a z paměti bych odříkala zaječí kadiš.

Prosila jsem Boha, ať zajíce okamžitě nechá zemřít. Zajíc dýchal dál, široko daleko nejelo žádné auto. Opatrně jsem zajíce zvedla, neměl žádné viditelné rány. Ale uši měl povadlé, srst od prachu ze silnice a jeho rudé oči působily mrtvě. Pokud tedy lze smrt konstatovat na základě červené barvy očí. A co když se vůbec nezranil, co když si jen tak na chvíli lehl?

Položila jsem zajíce zpátky na zem a ještě jednou odříkala *Šema Jisra'el*. Napravo ode mě projel malý opel. Eliasovi rodiče mě pozorovali, viděla jsem, jak se na mě dívali z okna kafeterie. Panika ve mně stoupala, hledala jsem kámen. Nejsou tu vůbec žádný kameny, proletělo mi hlavou. Ale šlo o Eliase. Rozběhla jsem se na ulici, vedle autobusové zastávky byl vytržený kámen. Dobré znamení. Vlezla jsem za zátarasu a chytila první kámen, který jsem viděla.

Když jsem se vrátila, zvíře houževnatě žilo dál. Jak taky zajícovi vysvětlit víru? Sklonila jsem se k němu, pohladila ho po hlavě, byl měkký a mokrý a na dotek nereagoval. Trásla se mi ruka. Vstala jsem, rozpráhla se, kámen dopadl vedle zajícovy hlavy. Pak jsem ho zase zvedla a měla pocit, že mě zajíc pozoruje.

Poprosila jsem jej o odpuštění a znovu hodila kamenem, tentokrát jsem ho trefila, praskla mu lebka, vytekl z ní mozek, smíchal se s krví a úlomky kostí. Odvrátila jsem se a potlačila přicházející nevolnost.

Když jsem šla zpátky za Eliasovými rodiči do kafetérie, snažila jsem se jít tiše a dbát na to, aby moje podpatky neklapaly o mramorové schody. Ruce jsem měla zarudlé chladem.

Operace proběhla úspěšně, oznámil lékař asistent Weiß. Stál tu rozkročený a s úsměvem podal ruku Horstovi a Elke. Ve stehně teď má ještě delší kus kovu. Za tři týdny, pravděpodobně, by mohl být propuštěn. Léčba by prý pokračovala ambulantně. Déšť dopadal na okenní tabuli, chodci pod roztaženými deštníky venku na ulici utíkali před tímhle počasím.

III.

Máma mi pořád dokola volala a ptala se, jestli má přijít, na což jsem pořád dokola říkala, že ne. Přišla v neděli a přinesla zbytky z tátovy narozeninové oslavy. Položila jsem na stůl dva talíře, k tomu nůž a vidličku, jídlo samotné jsem nechala v miskách a nic neohřála. Matka se na mě ustaraně dívala, já její pohled unaveně opětovala. Chtěla vědět všechno o Elišově diagnóze. Mí rodiče si dlouho lámali hlavu nad tím, jak Eliasovo jméno porušit, aby mu dokázali svoji lásku, a měli k tomu něžnou zdrobnělinu jeho jména. Když můj otec konečně zvolal Eliša, moje matka samou radostí zatleskala — Eliša byl přijat.

Jedly jsme mlčky. Nebylo mi to nepříjemné, ale máma to ticho nevydržela a vyprávěla o své práci. Vyučovala hru na klavír — nejdříve na hudební škole, později na vysoké. I ona měla na začátku potíže s novým systémem: vystudovala sovětskou konzervatoř, měla profesionální standardy, za něž nemohla jít. Když si otec jedné z jejích žaček, kněz, stěžoval, že dceru hodiny nebaví, začalo mámě bušit srdce a zpotily se jí ruce. Do té doby netušila, že účelem umění má být zábava. Především by něco ta-

kového nečekala od kněze. V Sovětském svazu se hudba bere velmi vážně, stejně jako balet a výtvarné umění. Na rozdíl od Německa tam děti chodily nejen do školy, ale absolvovaly i profesionální a především bezplatné umělecké vzdělání, ovšem pouze pokud dítě mělo vůli tvrdě pracovat, a moje matka nechápala, jak to že někdo nechce.

Dříve když byla ještě mladá, hezká a úspěšná a než se v rámci lehkomyšlné nálady vdala za mého otce, stálo v našem obývacím pokoji koncertní křídlo. Před svými výstupy matka celé dny cvičila. Kvůli pochybnostem ohledně hygieny a všeobecné situaci jsem do školky chodila jen pár týdnů. A tak jsem byla doma v obýváku, seděla pod křídlem a poslouchala, jak máma hraje.

Když jsem se v té době vídala s rodiči, vždycky jsem je ujišťovala, že se mám dobře. Vyprávěla jsem o stipendiích, letních kurzech, pracovních stážích a pobytech v cizině, vyprávěla jsem o svých plánech ohledně toho, kde budu pracovat a kolik bych tam vydělávala. Vyprávěla jsem o Samim a později o Eliasovi a rodiče mi všechno věřili, neboť jsem svoji roli hrála dobře. U chodu s masem, jehněčím s dušenými jedlými kaštany a sušenými plody a dolmou, vinnými listy plněnými rýží, mletým jehněčím, na jemno nasekanou cibulí a ořechy, se máma smála. Vyprávěla jsem jí anekdoty z nemocnice, které jsem si během mluvení vymýšlela.

Když konečně odešla, ležela na stole granátová jablka, jablka, hruška, banány, taštičky z listového těsta a poslední kousek čokoládového dortu. Zapnula jsem televizi,